

Editorial

Η ενυπάρχουσα ρευστότητα στον εκπαιδευτικό χώρο σε διεθνές επίπεδο και η παρατεταμένη κυοφορία της πολυαναμενόμενης ουσιαστικής εκπαιδευτικής αλλαγής στον τόπο μας υπαγορεύουν εκ των πραγμάτων προτεραιότητες στο δημόσιο λόγο που εστιάζουν σε μείζονα όσο και επίκαιρα ζητήματα εκπαιδευτικής πολιτικής: στα ιδιωτικά πανεπιστήμια, στον τρόπο πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση, στη χαλαρή σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας, στις χαμηλές επιδόσεις των Ελλήνων μαθητών σε διεθνείς διαγωνισμούς, στην υποβαθμισμένη ποιότητα των σπουδών, στην ανεπαρκή χρηματοδότηση της εκπαίδευσης και άλλα παρόμοια. Ζητήματα που προσεγγίζονται συχνά, ακόμη και αυτά, με αφορισμούς, προχειρότητα, αδικαιολόγητη βεβαιότητα, γενικότητες και μεγαλόστομες διακηρύξεις, που σε αρκετές περιπτώσεις μοιάζουν να παραγνωρίζουν την τρέχουσα ιστορική συγκυρία και τη νέα πραγματικότητα. Σε κάθε περίπτωση, αυτή η ενασχόληση με τα «μεγάλα» αφήνει στο περιθώριο τα θέματα «χαμηλής» πολιτικής. Αυτά που αναφέρονται στη σχολική πράξη, στην οποία τελικά δοκιμάζονται οι φιλόδοξες θεωρήσεις και οι μεταρρυθμιστικές πολιτικές.

Το ανά χείρας διπλό τεύχος της *Συγκριτικής και Διεθνούς Εκπαιδευτικής Επιθεώρησης* επιχειρεί να αναδείξει ορισμένες από αυτές τις πτυχές της ελληνικής εκπαίδευσης που παρά την κεφαλαιώδη σημασία τους έχουν μείνει, λίγο ή πολύ, στο περιθώριο του δημόσιου ενδιαφέροντος. Τα τρία πρώτα άρθρα του τεύχους αυτού εξετάζουν πτυχές μιας θεματικής που απασχολεί κατά τις τελευταίες δεκαετίες τόσο την ακαδημαϊκή έρευνα όσο και την πολιτική πράξη στην Ελλάδα. Πρόκειται για το ζήτημα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που έφερε στο προσκήνιο η πολυπολιτισμική σύνθεση της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας. Οι Χρήστος Γκόβαρης και Σταυρούλα Καλδή, αναλύοντας τα αποτελέσματα των τριών διαδοχικών ερευνών του PISA (2000, 2003, 2006), επιχειρούν να αναδείξουν μέσα από τη συγκριτική αντιπαραβολή τους παράγοντες εκείνους που φαίνεται να επηρεάζουν θετικά τις σχολικές επιδόσεις των μαθητών/-τριών με μεταναστευτικό υπόβαθρο (π.χ. το σχολικό κλίμα, το μαθησιακό περιβάλλον, τη διδακτική μεθοδολογία, τη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας κτλ): παράγοντες που μπορούν να αξιοποιηθούν για τη χάραξη μιας αποτελεσματικής εκπαιδευτικής πολιτικής. Στη δική της εργασία – που παρουσίασε στο 23^ο συνέδριο της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Συγκριτικής Εκπαίδευσης που έγινε στην Αθήνα το περασμένο καλοκαίρι – η Αμαλία Χατζηνικολάου παρουσιάζει τα πρώτα αποτελέσματα του πιλοτικού μέρους μιας εμπειρικής έρευνας που διεξήγαγε μαζί με τον Γιάννη Ρουσάκη σε 213 μαθητές/-τριες δημόσιων δημοτικών σχολείων του νομού Αττικής. Στόχος της έρευνας είναι η αποτίμηση του βαθμού επιτυχίας της ελληνικής εκπαιδευτικής στρατηγικής που αποβλέπει στην προώθηση της ιδέας του διαπολιτισμικού διαλόγου με σκοπό την ενδυνάμωση της ανοχής και του σεβασμού του «άλλου». Στην εργασία, τέλος, του Π. Μανιάτη εξετάζεται η σχέση που συνδέει την εκπαιδευτική πολιτική με τον επιστημονικό λόγο περί διαπολιτισμικής εκπαίδευσης. Παρουσιάζονται τα βασικά εκπαιδευτικά μέτρα που συγκροτούν την ελληνική πολιτική στο ζήτημα της εκπαιδευτικής διαχείρισης της ετερότητας, εξετάζεται η σχέση των μέτρων αυτών με

τους προσανατολισμούς του επιστημονικού λόγου και αναζητώνται οι συναρθρώσεις, οι ταυτίσεις ή οι αντιφάσεις και οι ασυγχρονίες τους.

Οι υπόλοιπες εργασίες καταπιάνονται με διαφορετικά θέματα «χαμηλής» πολιτικής. Η Ελένη Πρόκου διερευνά το μετασχηματισμό στο αξιακό σύστημα της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης που υπολανθάνει στις διάφορες προτάσεις αναδιάρθρωσής της. Στη δική της εργασία η Μαρία Καραμεσίνη εξετάζει αν και σε ποιο βαθμό η κοινωνική προέλευση των αποφοίτων των ελληνικών πανεπιστημίων επιδρά στην ταχύτητα και την ποιότητα ένταξής τους στην αγορά εργασίας μέσω της άνισης πρόσβασης στους επιστημονικούς κλάδους σπουδών. Ο Κώστας Φασούλης επιχειρεί να οριοθετήσει στην εργασία του το θεωρητικό πλαίσιο μέσα στο οποίο θα πρέπει να ενταχθεί η μελέτη του δημόσιου πολιτικού και συνδικαλιστικού λόγου σε ό,τι αφορά το δικαίωμα στην εκπαίδευση και τις ίσες εκπαιδευτικές ευκαιρίες, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη την πραγματικότητα που διαμορφώθηκε στην Ελλάδα μετά την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και το συνεπακόλουθο άνοιγμα της ελληνικής κοινωνίας στα ευρωπαϊκά ιδεολογικά ρεύματα. Οι Jari Lavonen και Heidi Krzywacki-Vainio μας δίνουν μια εικόνα της διδασκαλίας των φυσικών επιστημών στο Φινλανδικό σχολείο και του τρόπου που προετοιμάζονται στα πανεπιστήμια οι εκπαιδευτικοί του κλάδου. Μια εικόνα που αφήνει ένα αίσθημα απογοήτευσης γιατί έχει παραμείνει μέχρι σήμερα άγονος ο προβληματισμός – αλλά και οι θεσμικές ρυθμίσεις και πρωτοβουλίες – για την ανάγκη ενίσχυσης της παιδαγωγικής κατάρτισης των Ελλήνων εκπαιδευτικών. Ο Δημήτρης Κυρίτσης ανακινεί το «ξεχασμένο» ζήτημα της διδασκαλίας του μαθήματος της φιλοσοφίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και αναζητά τους σταθμούς στην εξέλιξή της σε τέσσερις ευρωπαϊκές χώρες. Οι Χρίστος Δούκας, Αριάδνη Αναστασοπούλου και Χαρίκλεια Χαλά, από τη δική τους πλευρά, επισκέπτονται τη βιβλιογραφία για το portfolio, ένα ζήτημα που εμφανίστηκε κάποια στιγμή στη δημόσια εκπαιδευτική σκηνή με ορμή και με φιλόδοξες προοπτικές για να αποσυρθεί γρήγορα στο παρασκήνιο. Τέλος, η Άβα Χαλκιάδακη μας δίνει μια γεύση για το πώς η χαρά και η δημιουργικότητα μαθητών και δασκάλων μπορούν να ευδοκιμήσουν σε ένα σχολικό περιβάλλον όπου η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα των σπουδών έχουν τον πρώτο λόγο.

Η ενότητα «δραστηριότητες» υπηρετεί έναν κατά βάση συμπληρωματικό στόχο. Αφιερωμένη στο σύνολό της στο 23^ο Παγκόσμιο Συνέδριο της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Συγκριτικής Εκπαίδευσης, αποτυπώνει σε αδρές γραμμές τις θεματικές που απασχολούν κατά προτεραιότητα τη διεθνή εκπαιδευτική έρευνα. Είναι χαρακτηριστικό ότι από τις προτεραιότητες αυτές απουσιάζουν αρκετά από τα μείζονα ζητήματα της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής, με πρώτο και καλύτερο εκείνο των ιδιωτικών πανεπιστημίων. Από την άποψη αυτή, επαληθεύεται για μια ακόμη φορά το γνωστό αξίωμα της συγκριτικής εκπαίδευσης που θέλει ως βασικό σκοπό της μελέτης των εξελίξεων στην εκπαίδευση άλλων χωρών την κατανόηση των δικών μας εκπαιδευτικών ιδιαιτεροτήτων.

Δημήτρης Ματθαίου